

**Doc. dr mag. Bojan Macuh, Maribor, Republika Slovenija, naučni savjetnik
Evropskog defendologija centra Banja Luka**

DEMOKRATIJA U MAGLI: KADA BIRAČ PREPOZNA VUKA U OVČIJOJ KOŽI

Politika u Sloveniji ponovo se nalazi na prekretnici. Čini se da su karte promešane na način koji kod mnogih izaziva nelagodu. Rezultati koji su u parlament doveli nove aktere — Demokrate Anžea Logara i Resni.ca (sa najmanjim procentom glasova) — suštinski su promenili odnos snaga i stavili Sloveniju pred nove dileme. Istina je, kao što se često kaže, da su birači uvek u pravu. Čak i kada su direktno obmanuti od strane stranačkih prvaka uz pomoć tajnih službi ili kroz verske propovedi sa „propovedaonice“. Istorija se u Sloveniji rado ponavlja; birači često traže treći put ili alternativu postojećim blokovima.

Novi akteri i stabilnost

Demokrate su ušle u politički prostor sa obećanjem saradnje, ali u praksi to često znači da oni postaju ti koji odlučuju o boji buduće vlade. S druge strane, Resni.ca predstavlja kanal za glas onih koji gaje duboko nepoverenje prema svim tradicionalnim institucijama. To stvara nestabilno okruženje u kojem će koalicioni pregovori biti teški, a vlade potencijalno podložnije ucenama manjih partnera.

Pitanje spoljnopolitičke orijentacije

Pojavljuje se zabrinutost zbog mogućeg paktiranja sa nazadnim silama. U Evropi jača blok država koje sumnjaju u briselski centralizam (Slovačka pod Robertom Ficom, dok Orbana, na sreću, više nema). Ako bi nova slovenačka vlast tražila saveznike u tom krugu, to bi značilo udaljavanje od „jezgra Evrope“ i možda ambivalentniji odnos prema Rusiji ili specifičnim geopolitičkim interesima SAD pod Trampom.

Slovenija je mala, otvorena ekonomija koja vitalno zavisi od Nemačke i Francuske. Svaki radikalni zaokret bio bi ekonomski rizičan, zbog čega je verovatnije da će čak i konzervativnije snage biti prisiljene na određeni pragmatizam, iako će retorika možda biti oštija i populistička.

Sudbina dostignuća prethodne vlasti

Svaka smena vlasti donosi period „pospremanja“ za prethodnicima. Ono što mnogi vide kao napredak u poslednje četiri godine (liberalne vrednosti, zelena tranzicija, uključenost u EU), novi akteri često interpretiraju kao ideološki diktat. Verovatno nas očekuje period revizije zakonodavstva koje se tiče medija, nevladinih organizacija i zdravstva.

Ništa manje neće biti na udaru ni kulturna borba, koja će u parlamentu samo eskalirati, jer su i Logarova stranka i Resni.ca vešte u igranju na emocije birača. U tome će im možda pomoći i oni koji stalno pokušavaju da pređu parlamentarni cenzus, ali im to ne polazi za rukom. U stvaranju nelagode i stresnih okolnosti, „nepobednicima izbora“ (SDS) verovatno će često pomagati drugi, na štetu svih birača.

Od politike mogućeg do politike nepoverenja

Slovenački politički prostor se nakon poslednjih izbora nalazi u stanju visoke neizvesnosti. Iako su birači svojim izborom jasno izrazili želju za alternativom, ostaje pitanje da li će te nove snage biti sposobne da prevaziđu uske stranačke interese u korist nacionalne stabilnosti. Budućnost slovenačke demokratije u velikoj meri će zavisiti od toga kako će novi i stari politički akteri odgovoriti na izazove kulturne borbe i revizije ključnih društvenih dostignuća. Ako prevlada retorika isključivanja i podređivanja institucija ideološkim ciljevima, Slovenija će još dublje potonuti u političku „maglu“. Odgovornost politike je da, umesto stvaranja stresa i nelagode, povрати poverenje u institucije i očuva liberalne vrednosti koje su Sloveniju poslednjih godina utvrdile u međunarodnom prostoru.